

Marc L. Greenberg

**Nastopno predavanje dopisnega člana Greenberga, Slovenska akademija znanosti in umetnosti
(Inaugural lecture of corresponding member Greenberg, Slovenian Academy of Sciences and Arts)**

*V zanosu in obupu: Oblikovanje doslej največjega priročnika o slovanskih jezikih
in jezikoslovju*

<http://www.sazu.si/events/5b040d9181a6944e8cfd872>

26. junij 2019, 11.00 v dvorani SAZU

Izvleček

V ZANOSU IN OBUPU: OBLIKOVANJE DOSLEJ NAJVEČJEGA PRIROČNIKA O SLOVANSKIH JEZIKIH IN JEZIKOSLOVJU

Od l. 2015 profesor Greenberg načrtuje in ureja Enciklopedijo slovanskih jezikov in jezikoslovja za založbo Brill (Leiden, Nizozemska), ki naj bi obsegala 1,5 milijonov besed in bo v elektronski obliki objavljena postopoma l. 2019, v tiskani pa bo izšla l. 2020. Projekt predvideva prispevke izpod peresa raziskovalcev z vseh področij slovanskega jezikoslovja ter iz sorodnih disciplin, od njih pa zahteva poročila o najnovejših dognanjih kot tudi pregled predhodno doseženega znanja. Sodelovanje z avtorji prispevkov za Enciklopedijo uredniku daje možnost, da se seznanijo s celotno slavistiko naenkrat.

Enciklopedija bo mejnik v angleško pisani znanosti o slovanskih jezikih, saj dela takšne razsežnosti obstajajo za zahodnoevropske, klasične in biblijske jezike, ne pa za slovanske. Prvič bo predstavljen celovit pregled stroke in njenih dosežkov. Delo bo strnilo opis slovanskih jezikov, njihov razvoj od prazgodovine do naših dni ter stik z drugimi jeziki - starodavnimi in sodobnimi.

Problematičnost te naloge pa se razkriva v zgodovinskem trenutku nastanka dela, ki predenj postavlja precejšnje izzive. Takšni so, denimo, razvrednotenje humanistike, čedalje večje pomanjkanje sredstev za izobraževanje in raziskovanje ter zahteva po rastočem dobičku s strani založb, ki je v nasprotju s potrebami raziskovalcev in bralcev. Vsa ta problematika se odvija v širšem kontekstu poznega kapitalizma in zožujočega se prostora za liberalne vrednote.

Predavanje bo izpostavilo nova spoznanja in dosežke stroke kot tudi strukturne izzive, s katerimi se bo potrebno soočiti za ohranitev vitalnosti slovanskega jezikoslovja.

Abstract

THE AGONY AND THE ECSTASY. SHAPING THE LARGEST REFERENCE WORK OF SLAVIC LANGUAGES AND LINGUISTICS TO DATE.

Since 2015 I have been planning and editing the Brill Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics, with a target word-count of 1.5 million words and scheduled for online publication in late 2019 and for print in late 2020. The project requires identifying the leading scholars worldwide in all parts of the field and asking them to prepare state-of-the art reports in their fields of specialization. As the editor-in-chief, this gives me a rare opportunity to be in contact with all of the field leaders in a single synchronic slice of time, read their reports and work with them to bring them to their best form as well as integrating them into the network of information that the project is producing.

In English-language scholarship this marks a significant milestone: works of this kind have a tradition for West-European languages as well as Classical and Biblical languages, but for Slavic languages there is nothing of the kind. For the first time we will have a comprehensive overview of the field and its achievements in substantial detail. The work brings together description of Slavic languages, historical development from prehistorical origins to the present day and includes interdisciplinary approaches, such as genetics and archaeology, and considers the interaction of Slavic languages in contact with other languages, both ancient and contemporary.

On the other hand, the work is emerging at a moment of great challenges to the field, including the devaluation of humanistic research, funding challenges in both education and research, publishers' profit motives that clash with the access needs of researchers and readers, and all of these issues in the broader context of late capitalism and growing illiberalism.

The lecture will highlight some of the recent insights and achievements of the field as well as structural issues to be addressed in the field in order to ensure its continued vitality.

Spoštovane gospe in gospodje!

Štejem si v veliko čast, da smem stati tu pred vami kot novopečeni dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Prizadeval si bom, da bom vedno ostal vreden te časti.

Rad bi se zahvalil predsedniku akademiku prof. dr. Tadeju Bajdu in vsem akademikom, ki so me z glasovanjem širokogrudno sprejeli medse. Priznati moram, da si nisem nikoli predstavljal, da bi utegnil postati član te veličastne ustanove. Sem prihajam že od mladostnih študijskih let. Že takrat in vseh naslednjih 30 let so akademiki, predstojniki in raziskovalci Znanstvenoraziskovalnega centra velikodušno delili z menoj svoje znanje, izkušnje, nasvete in tudi dostop do dragocenega jezikoslovnega gradiva. Vrata so mi bila vedno odprta. Ko se oziram nazaj, vidim, da sem s to ustanovo povezan že skoraj polovico svojega življenja. In ta povezava je v nemajhni meri sooblikovala moj pogled na znanstveno delo.

Kot bom pojasnil malo kasneje, sem se kot slavist izoblikoval v ameriškem okolju. Tu sem bil deležen zlitja ameriških in evropskih znanstvenih pristopov. V Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji pa sem se imel priložnost seznaniti s tesno povezavo med jezikom ter načinom življenja, mišljenjem in zavestjo o pripadnosti. Te kategorije v ameriškem okolju ne delujejo na enak način, saj angleščina zaradi svojega statusa *lingue francae* v resnici pripada vsem in nas zato ne definira kot Američane.

Širše gledano pa rad prevzamem miselnost antropologov, ki trdijo, da globoko znanje dveh kultur naenkrat daje človeku možnost tridimenzionalnega pogleda na svet. Dejansko je moje gledanje na svet takšne narave, ker z enim očesom lahko gledam z zornega kota Amerike, z drugim pa z zornega kota Slovenije.

Danes bi rad delil z vami nekaj misli v zvezi s pripravo in urejanjem Enciklopedije slovanskih jezikov in jezikoslovja. Predavanje sem želel zastaviti tudi v duhu samorefleksije o tem, kaj doživljamo v

obdobju, v katerem živimo in delamo. Tu ne mislim samo na humanistiko in slavistiko, pač pa tudi na dinamiko stroke na obeh straneh Atlantika. Slavistična enciklopedija je glede na obseg vredna pozornosti že zaradi tega, ker v virtualno skupnost priteguje skoraj slehernega strokovnjaka s področja slovanskega jezikoslovja. Končni izdelek, ki naj bi presegel poldrugi milijon besed, želi biti zares celostna podoba stroke. Po tiskani izdaji naj bi se elektronska izdaja dopolnjevala v nedogled.

Obenem si kot zagrizen diahronist ne morem kaj, da se ne bi ozrl tudi nazaj na svoje izkušnje ne samo v slavistiki, ampak tudi v humanistiki in v pedagoškem poklicu. Na tej življenjski poti, ki traja več kot tri desetletja, sem se moral soočiti tudi z velikimi spremembami v okolju, ki so pogojevale moje delo.

Razmišljajoč o teh zadevah, sem se spomnil naslova biografskega romana o Michelangelu V zanosu in obupu. Roman je zagledal luč sveta v istem letu kot moja malenkost. Zavedam se, da se bo primerjava z velikim Michelangelom zdelala pretenciozna. Vender tu ne želim primerjati akterjev, temveč bi rad izpostavil vzporednico v spreminjajočih se časih, ki so krojili njegovo delo oz. krojijo moje. Kipar je vztrajal kljub dvomom drugih, pomanjkanju podpore in mecenstva, spreminjajočim se prioriteta in okusu. Prilastil pa si bom eno potezo od junaka, in sicer to, da sem bil že kot otrok zaljubljen v estetiko naravnega človeškega govora in njegovo plástičnost, podobno kiparjevi fascinaciji s človeško podobo. Danes pa vsaj metaforično vidim v Enciklopediji projekt, ki je kot velik kos marmorja, pripravljenega, da od njega odklešemo vse, kar ne izgleda kot slovansko jezikoslovje. Komaj čakam, da bo iz tega gradiva nastal vir informacij, ki bo združil dosežke stroke in obenem podpiral njen nadaljnji razvoj.

Predzgodovina Enciklopedije

Nekateri med vami že veste, da že mnogo let podpiram odprti dostop in s tem neovirano znanstveno komuniciranje. S tem v mislih smo s kolegi na ZRC SAZU revijo Slovenski jezik / Slovene Linguistic Studies leta 2005 spremenili v prvo revijo iz slovanskega jezikoslovja, dostopno v tiskani in

popolnoma odprti, brezplačni elektronski izdaji. Ni šlo le za dostopnost, ampak smo z elektronsko izdajo zagotovili tudi trajno ohranitev v kakršni koli obliki z uporabo digitalnega repozitorija na Univerzi Kansas. Nekaj let kasneje smo s kolegi z Univerze v Mariboru, Karlove univerze, Univerze v Bielsko-Biali in Univerze v Budimpešti ponovili ta model za revijo *Slavia Centralis*. Pri obeh projektih smo razširili ne le dostopnost znanstvenega komuniciranja za slovensko in slovansko jezikoslovje, ampak smo se odločili tudi za večjezičnost revij. To je bilo namenoma v podporo spoštovanja pravice avtorjev, da pišejo v jeziku, ki jim je najbližje. Edini pogoj je bil, da smo v uredniškem odboru obvladali jezik prispevka zaradi uredniških posegov.

S temi koraki smo se s kolegi odločili proti splošnim pravilom tržnosti in vpliva, ki naj bi ga domnevno prinašale objave v angleščini. Prva kršitev teh pravil je bila, da se nismo omejili na angleščino kot edini veljavni jezik za objavo. Zasluga za izbiro večjezičnosti ni moja. Kolega Marko Snoj je že v zgodnjih 90ih letih predvideval, da se slovenistika lahko uveljavi v širšem znanstvenem svetu ne le s pisanjem in prevodi člankov v slovenščini, pač pa je treba upoštevati tudi ideje avtorjev iz drugih držav in znanstvenih okolij. Pri tem je treba spoštovati njihovo pravico, da objavijo svoje ugotovitve v svojem jeziku. Računala sva, morda nekoliko utopično, da si bodo bralci pomagali s povzetki v drugem jeziku po Jakobsonovem načelu o splošnem znanstvenem sporazumevanju.

Če morda niste poučeni o tem načelu, vam bom zdaj povedal zgodbo o njem, kot sem jo slišal od svojega učitelja, pokojnega profesorja Deana Wortha, ki je doktoriral pri profesorju Jakobsonu:

Nekoč je imel profesor Jakobson javno predavanje na Harvardski univerzi. Pred začetkom predavanja se je opravičil, da ima močan ruski akcent v angleščini, in da ga marsikdo morda ne bo razumel. Potem je publiko prosil, naj dvigne roko, kdor ne razume ruščine. Dvignila se je kar tretjina rok v dvorani. Na to jim je stari profesor predlagal: »No, poskusite!«

Druga kršitev je bila izogibanje trgu. Ta odločitev res ni bila težka, saj pri reviji za nek slovanski jezik, razen ruščine, ne moramo računati na dobiček. Gre izključno za to, da se članki naših avtorjev berejo. Ideja o splošni dostopnosti je bila deloma moja. Pravim »deloma«, ker sem bil le eden od članov skupine na Univerzi Kansas, ki je hotela aktivno spremeniti način trženja z revijami. Pobuda je bila in ostaja eksistencialne narave. Založbe so namreč takrat začele prodajati ne le naročnine na papirnate revije, temveč letne naročnine za omejeni dostop do vsebine elektronskih izdaj revij. Vodstvo naših knjižnic je opozarjalo na dejstvo, da te naročnine rastejo neobvladano, navpično navzgor. Kmalu so dosegle vsote, ob katerih se je bilo nujno odločati, katere revije bomo še naročali in do katerih ne bomo več imeli dostopa. To je bilo v zgodnjih letih novega tisočletja. Pred kratkim smo na primer v Kansasu dosegli raven, ko se moramo odpovedati velikemu deležu naročnin na znanstvene revije. Močnejše univerze, kot so Kalifornijski univerzitetni sistem, so celo bojkotirale najhujše dobičkarske založbe, kot sta Elsevier in Springer.

V naslednjih letih, tudi ob podpori Marka Snoja, Mirana Hladnika in drugih slovenskih in mednarodnih kolegov, smo si raziskovalci na Kanzaški univerzi izborili pravico do prostega dostopa do naših raziskovalnih dognanj, ne glede na morebitne zahteve velikih zasebnih založb, da si pridržijo izključne pravice do naših besedil in podatkov. Leta 2010 smo bili v skupini prvih ameriških univerz, vključno s Harvardom, Yaleom, in Stanfordsom, med javnimi univerzami v ZDA pa sploh prvi, ki smo

sprejeli takšen sporazum. Postopno in vse do danes se nam pridružujejo mnoge univerze in raziskovalne ustanove.

No, to je le nekaj o zgodbah, ki stojijo za večletnim sodelovanjem med slovenskimi kolegi, slovenskimi ustanovami in Kanzaško univerzo. Rad bi deloma zaokrožil osnovno misel s tem, da tu ne gre za zgodbo o aktivizmu, temveč za osnovno vprašanje, komu naj raziskovanje služi. Ali je raziskovanje izključno namenjeno zasebnemu sektorju in v prid gospodarskemu razvoju ali naj služi javnemu dobremu, ne glede na dobiček?

Zelo sem zadovoljen, da v slovenski jezikoslovni srenji prevladuje mnenje, da gre za slednje. Velik korak v pravo smer so prizadevanja kolegov na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, ki so z izdelavo spletnega portala Fran.si spremenili besede v dejanje. To pomeni, da so se odločili, da je raziskovanje javno dobro.

V kontekstu mojega prepričanja o potrebnosti odprtega dostopa, pa je predlog o Enciklopediji pri zasebni založbi Brill predme postavil nemajhen moralni izziv. Kar nekaj časa sem razmišljal, če naj sklenem pogodbo z Brillom.

Odločitev se je odvijala nekako takole.

Leta 2014 so me na vsakoletnem srečanju Slavic Linguistics Society nizozemski kolegi povabili, naj razmislim o vlogi glavnega urednika Enciklopedije. V Brillovi skupini so bili trije nizozemski kolegi: Janneke Kalsbeek, ki sem jo poznal že iz osemdesetih let, ko sva oba opravljala dialektološko terensko delo v različnih delih nekdanje Jugoslavije; Irene van Rossum, specialistka za srednjeveško filologijo; in René Genis, slavist in lutnjar. Obenem so mi ponudili, naj napišem uvod za Brillovo tridelno Bibliografijo slovanskega jezikoslovja. Takrat so na založbi dokončevali prav tako obsežne projekte enciklopedij stare grščine, hebrejščine, arabščine in kitajščine.

Brillova ponudba je bila mamljiva z več vidikov, ne le zaradi tega, ker bi mi omogočila biti v okolju s podobno mislečimi ljudmi, vključno s slavisti in lutnjarjem. Podjetje ne more biti tako nápak, če zaposluje ljudi iz istega plemena. Še bolj prepričljiva je bila tradicija založbe, ki ima že od samega začetka v 17. stoletju v svoji DNK predvsem študij jezikov.

Stara Brilllova stavba, 17. stol.

Z Renéjem Genisonom pred novo Brilllovo stavbo

Na naslednji prosojnici pa se vidi osnovni problem s simboliko rdečih zaklenjenih ključavnic in zelenih odklenjenih: dostop do izdaj imam le, če mi kdo plačuje naročnino. V tem primeru imam dostop kot urednik do določenih izdaj, ki so v isti seriji z našo enciklopedijo. Do drugih pa ne.

The screenshot shows the Brill website interface. At the top right, there are links for "Buy Access" and "Help". The main header features the Brill logo and the tagline "Over three centuries of scholarly publishing". Below this, there are two columns of encyclopedias. The left column is under "African Studies" and "Asian Studies", and the right column is under "Language and Linguistics". Each entry has a lock icon: red for locked (no access) and green for unlocked (access granted). A vertical sidebar on the right contains social media icons and a search icon.

Category	Encyclopedia Title	Access Status
African Studies	African Research Online (2 titles)	Locked (Red)
	Brill's Encyclopedia of Jainism Online	Locked (Red)
	Brill's Encyclopedia of Sikhism Online	Locked (Red)
	Brill's Encyclopedia of China	Locked (Red)
	Brill's Encyclopedia of Hinduism Online	Locked (Red)
Asian Studies	Brill's Encyclopedia of the Religions of the Indigenous People of South Asia Online	Locked (Red)
Language and Linguistics	Encyclopedia of Jews in the Islamic World	Locked (Red)
	Enzyklopädie jüdischer Geschichte und Kultur	Locked (Red)
	Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics	Unlocked (Green)
	Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics	Unlocked (Green)
	Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics	Unlocked (Green)
Encyclopedia of Hebrew Language and Linguistics	Unlocked (Green)	

V idealnem svetu želimo, da je vsa znanstvena komunikacija svobodno dostopna. Pod geslom »Znanje hoče biti svobodno« gibanje za odprti dostop, kot veste, uporablja simboliko oranžne odklenjene ključavnice:

Odločitev za uredniško vlogo je verjetno padla tako, kot je padla pri mojih prednikih, ko so se odločili za to, da prekršijo pravila *kašruta*. Čim so odrasli v novem okolju, so se morali prilagoditi temu okolju. Meni je bilo jasno, da odprte slavistične enciklopedije ne moremo ustvariti z infrastrukturo, ki jo imamo na univerzi, vsaj ne v času moje delovne aktivnosti. Tako sem se tudi ob posvetovanju s kanzaškimi kolegi aktivisti za odprti dostop odločil, da sklenem pogodbo z Brillom, a se še naprej borim za odprti dostop.

Organiziranje Enciklopedije v današnjih razmerah

Organiziranje uredniškega odbora Enciklopedije je bilo nemajhen izziv. Obenem je sam postopek razkril marsikatero šibko točko v slavistični stroki. Kot primer naj služi podatek, da sva z omenjenim kolegom Renéjem Genisom na začetku delila vlogo glavnega urednika. Po dobrem letu sodelovanja je postalo očitno, da René ni mogel več delati na projektu, ker se je moral čedalje bolj posvečati ohranjanju ostankom slavističnega programa na Univerzi v Amsterdamu. Že to dejstvo je nekoliko šokantno, ker je bila nizozemska slavistika na univerzah v Leidnu in Amsterdamu skozi večino dvajsetega stoletja ena od najmočnejših zunaj slovanskega sveta. Tudi v Leidnu danes ni več zaslediti kaj dosti življenja. saj na obeh ustanovah že vrsto let upada študentsko zanimanje za slovansko jezikoslovje. Skoraj ga ni več.

Table 5
Fall Enrollments in the Fifteen Most Commonly Taught Languages in Selected Years

	1958	1970	1980	1990	1995	2002	2006	2009	2013	2016	% Change, 1958–2016	% Change, 1990–2016
Spanish	126,303	386,617	378,952	534,143	606,286	745,215	822,148	861,015	789,888	712,240	463.9	33.3
French	157,900	358,494	248,303	273,116	205,351	201,985	206,019	215,244	197,679	175,667	11.3	-35.7
American Sign Language ¹	—	—	—	1,602	4,304	60,781	79,744	92,068	109,567	107,060	—	6,582.9
German	107,870	201,766	127,015	133,594	96,263	91,100	94,146	95,613	86,782	80,594	-25.3	-39.7
Japanese	844	6,620	11,516	45,830	44,723	52,238	65,410	72,357	66,771	68,810	8,052.8	50.1
Italian	9,577	34,236	34,793	49,824	43,760	63,899	78,176	80,322	70,982	56,743	492.5	13.9
Chinese	615	6,115	11,366	19,427	26,471	34,153	51,382	59,876	61,084	53,069	8,529.1	173.2
Arabic ²	364	1,333	3,471	3,683	4,444	10,584	24,010	35,228	33,526	31,554	8,568.7	756.7
Latin ³	—	28,422	25,019	28,178	25,897	29,841	32,164	32,446	27,209	24,866	—	-11.8
Russian	16,042	36,369	23,987	44,476	24,729	23,921	24,784	26,740	21,979	20,353	26.9	-54.2
Korean	26	101	365	2,375	3,343	5,211	7,146	8,449	12,256	13,936	53,500.0	486.8
Greek, Ancient ⁴	—	16,543	22,132	16,414	16,272	20,376	22,842	21,515	16,961	13,264	—	-19.2
Portuguese	582	5,065	4,894	6,118	6,531	8,385	10,310	11,273	12,407	9,827	1,588.5	60.6
Hebrew, Biblical ⁵	—	—	—	5,695	5,648	14,183	14,137	13,764	12,596	9,587	—	68.3
Hebrew, Modern	3,014	—	—	7,271	7,479	8,619	9,620	8,307	6,698	5,521	83.2	-24.1
Other Languages	10,502	71,558	32,524	13,719	17,271	25,316	33,800	39,349	34,746	34,747	—	153.3
Total	433,639	1,153,239	924,337	1,185,465	1,138,772	1,395,807	1,575,838	1,673,566	1,561,131	1,417,838	227.0	19.6

Number of institutions reporting in 2016: 2,547.

1. Figures for ASL are not available before 1990.

2. Includes enrollments reported under "Arabic," "Arabic, Algerian," "Arabic, Classical," "Arabic, Egyptian," "Arabic, Gulf," "Arabic, Iraqi," "Arabic, Levantine," "Arabic, Modern Standard," "Arabic, Moroccan," "Arabic, Qur'anic," "Arabic, Sudanese," and "Arabic, Syrian."

3. Latin and Ancient Greek were not included in the 1958 census.

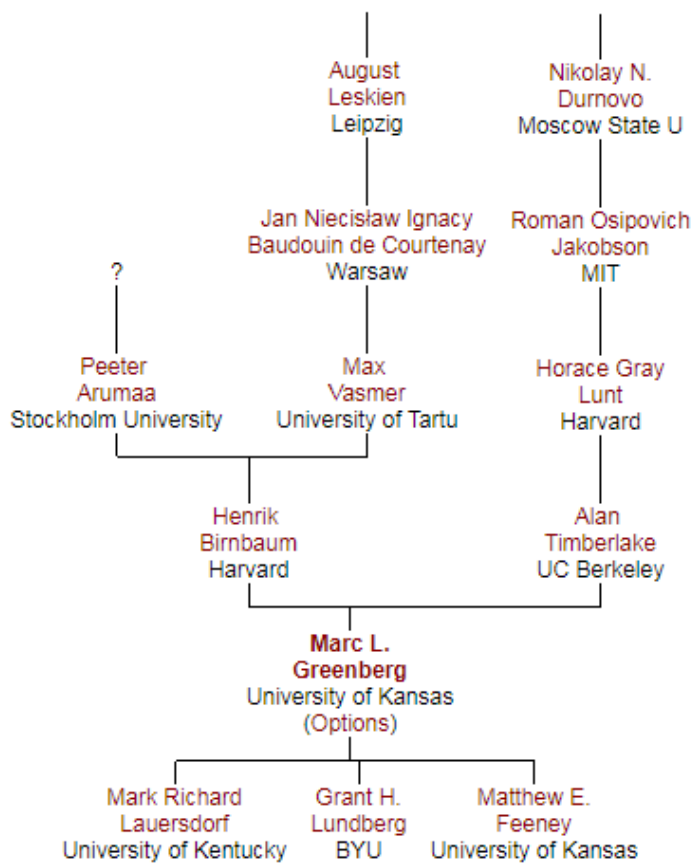
4. Includes enrollments reported under "Greek, Ancient," "Greek, Biblical," "Greek, Koine," "Greek, New Testament," and "Greek, Old Testament." Excludes enrollments reported under "Greek," "Greek and Hebrew," and "Greek and Latin."

5. Includes enrollments reported under "Hebrew, Biblical," "Hebrew, Classical," and "Hebrew, Rabbinic." Excludes enrollments reported under "Hebrew" and "Hebrew, Biblical and Modern." Before 1986, some censuses combined Biblical Hebrew and Modern Hebrew enrollments under Hebrew.

Enrollments in Languages Other Than English in United States Institutions of Higher Education, Summer 2016 and Fall 2016: Final Report

Nizozemska zgodba gre vzporedno z ameriško. V obdobju hladne vojne sta bila raziskovalni denar in študentsko zanimanje dovolj, da je slovansko jezikoslovje v ZDA cvetelo kar dve generaciji po Jakobsonu. Tretja, moja generacija je pa zadnja, ki zapira trgovino. Za ponazoritev lahko prikažem svoje akademsko rodoslovje, ki sega nazaj v rusko in srednjeevropsko primerjalno izročilo.

LINGUISTREE

Doktorat iz slovanskega jezikoslovja je mogoče pridobiti le še na peščici univerz, pretežno zgoščenih na ameriškem srednjem zahodu, v Chikagu, Indiani, Kansasu, in Ohio. Seveda smo na univerzi v Kansasu ponosni, da se nam je zaenkrat posrečilo obdržati status nekakšnega branika pomembne stroke. Obenem je stvar tvegana, ker imajo naši doktorandi čedalje manj možnosti za zaposlitev v stroki. Prisiljeni so iskati delo na drugih področjih, kar je morda celo dobro, saj bo tako več ljudi v različnih strokah z večjim razumevanjem za jezike, kulture in ljudi. Kratkoročno pa me skrbi miselnost, ki določa prioritete v ameriškem izobraževanju, še posebej na ravni visokega šolstva. Zaenkrat je ta miselnost podrejena kriteriju »kritičnega pomena« za ameriško vlado in za ameriške korporacije. V primeru mojih doslej treh talentiranih doktorantov, so vsi trije imeli manj kot idealne poti do zaposlitve: Mark Lauersdorf se je zaposlil kot strokovnjak za uporabo tehnologije pri jezikovnem poučevanju na Univerzi Kentucky, skozi leta pa si je izbral profesorsko mesto na Oddelku za jezikoslovje; Grant Lundberg, ki je dobro znan v Sloveniji kot dialektolog, se je zaposlil na univerzi Brigham Young in poučuje predvsem ruščino; Matthew Feeney pa ni zaposlen v stroki, čeprav se ukvarja s prevajanjem iz ruščine. Trenutno končuje študij moj četrti doktorand, zelo

nadarjen in ustvarjalen mladenič iz Poljske, ki smo ga namenoma izšolali »hibridno« kot antropološkega jezikoslovca s težiščem na besediloslovju ob klasični slavistični izobrazbi. Ta se je prijavil že na več kot dvajset razpisov za post-doktorska in profesorska mesta v Evropi in Severni Ameriki in doslej se mu še ni posrečilo zaposliti. V prihodnjem letu ga bom zaposlil jaz kot asistenta pri Enciklopediji; kaj ga pa čaka potem, pa ne vem.

Kot protiutež krčenju možnosti v Severni Ameriki opažam rastočo kakovost strokovne priprave mlade generacije slavistov, še posebej v Evropi. Menim, da je to deloma zaradi povečanih možnosti za mobilnost študentov. Današnji mladi slavisti se lažje učijo in izpopolnjujejo tam, kjer so najboljši strokovnjaki. Ta trend je izrazit v kakovosti prispevkov, ki jih dobivamo od mladih kolegov, še posebej iz vzhodne Evrope.

Zanimivo pa je, da se za angleško beroči svet prav v tem ne prav obetavnem trenutku pripravljajo kar štirje tehtni priročniki o slovanskih jezikih. Poleg Brilllove Enciklopedije sta v pripravi še *The Oxford Guide to the Slavonic Languages* pod uredništvom Neila Bermela in Jana Fellererja (predviden za l. 2020) ter *The Oxford Encyclopedia of Slavic Languages* pod uredništvom Alana Timberlakea in Petra Koste. Obenem naj bi kmalu izšla tudi druga izdaja z novimi avtorji Routledgevega *The Slavonic Languages*, ki jo urejata ameriška slavista Victor Friedman in Lenore Grenoble. Ti priročniki so znatno manjšega obsega kot Brilllova enciklopedija, slednji vključuje le splošni pregled vsakega stándardnega jezika in starocerkvenoslovanščine.

Najprej naj povem, da je projekt takšnega obsega, kot ga predvideva Brilllova Enciklopedija, izrazito timsko početje. Odlično podporo imam tako s strani administracije založbe, prvotno pod vodstvom Irene van Rossum, od lani pa jezikoslovca Urija Tadmorja, sicer specialista za jezike Madagaskarja. Z mano urednikujejo področni strokovnjaki, ki pokrivajo več specializacij znotraj slovanskega jezikoslovja:

1. Lenore Grenoble (z univerze v Čikagu)
2. Stephen M. Dickey (z univerze v Kansasu)
3. Masako Fidler (z univerze Brown)
4. Marek Lazinski (z univerze v Varšavi)
5. Anita Peti-Stantić (z Zagrebške univerze)
6. Björn Wiemer (z univerze Johannes Gutenburga v Mainzu)
7. Nadezda Zorikhina-Nilsson (z u. v Stockholmu)

Zdaj bi rad prešel na vsebino Brilllove enciklopedije. Kot za vsako enciklopedijo iz Brilllove serije, so glavni uredniki prepuščeni lastni presoji, kaj sodi noter in kaj ne, kakšne naj bodo dolžine posameznih člankov ter kako naj bodo strukturirane povezave med članki.

Kot sem rekel že prej, bo enciklopedija zagledala luč sveta v dveh oblikah, v tiskani in v elektronski izdaji. Obe izdaji postavljata pred nas tehnične izzive, saj je treba upoštevati veliko posebnih znakov, ne samo takih, ki so splošno priznani v jezikoslovju, temveč tudi takih, ki so specifični v slavistični rabi.

Tako naprimer izgleda poskusna tiskana izdaja članka. Kot je razvidno, so tudi kombinirani znaki za baltoslovansko akcentologijo na voljo v Brilllovem naboru črk. Edino za staroslovansko cirilico in glagolico smo morali poseči izven tega nabora.

Balto-Slavic Accentology, Schools of

INTRODUCTION

→BCMS and →Slovene exhibit tone distinctions on the accented syllables (e.g., BCMS *bíti* 'to be', Sln. *bíti* 'i.d'; BCMS/Sln. *drāg* 'friend'). BCMS distinguishes a falling tone on a short vowel (Ń) and on a long vowel (Ŵ), and a rising tone on a short vowel (Ŧ) and a long vowel (Ũ). Slovene possesses a rising tone (Ŧ) and a falling tone (Ŵ) distinctively only on long vowels. The tones in these languages correspond to each other, and

they further exhibit a systematic correspondence with the tones in the Baltic languages as summarized in Stang (1957: 5–9; see also →Accentology). Some examples are found in the following tables.

In addition to the languages represented in these tables, →Russian indirectly shows a tonal reflex in the *TORT/TERT* contexts, e.g., *vóron* ~ BCMS/Sln. *vřán* 'raven'; *voróna* ~ BCMS *vřna*, Sln. *vřna* 'crow'.

The tones in the first table (Lithuanian falling tone, Latvian sustained tone and broken tone, Old Prussian rising tone, Serbo-Croatian short falling tone, and Slovene long rising tone) are classified by tradition as the "acute" tone, and the tones in

2

BALTO-SLAVIC ACCENTOLOGY, SCHOOLS OF

the second table as the "circumflex" tone. Their systematic correspondences led researchers to assume that the tones can be traced back to common sources in Proto-Balto-Slavic. Investigations in the origin of such tonal contrast of "acute vs. circumflex" in the Baltic and Slavic are a focus of Balto-Slavic accentology.

Apart from the correspondence of the type of tones, the accentual mobility in the inflectional paradigms also raises an important research issue in Balto-Slavic accentology. While →West Slavic languages mostly have fixed stress system, →East Slavic languages and →Bulgarian exhibit the inflectional paradigms with mobile-stress pattern and immobile paradigms, although they do not have tone distinctions synchronically, as represented by the examples below (cf. Stang 1957: 56–57, 61; Endzelins 1948: 122ff.). The accentual mobility and immobility (i.e., stress pattern) also shows a systematic relationship with the Baltic languages, especially the Lithuanian "accentual paradigms." Lithuanian has four accentual paradigms (AP), according to the tone of the root syllable (acute or non-acute) and mobility: AP1 (acute root, immobile), AP2 (non-acute root, immobile), AP3 (acute root, mobile), and AP4 (non-acute root, mobile). The Lithuanian accentual paradigms further show a correspondence with Latvian accentuation on the root syllable. Lithuanian AP1 corresponds to the Latvian sustained tone on the initial syllable, AP3 to the broken tone, and AP2 and AP4 to the falling tone (cf. Endzelins 1899: 263ff.). The following tables demonstrate that the Baltic mobile paradigm (Lithuanian AP3 corresponding to Latvian broken tone in the table) shows a mobility pattern almost identical to the Slavic mobile paradigm (BCMS *gorǎ* and Ru. *gorá* in the table), and the Baltic immobile paradigm (Lith. *kárvė*) exhibits the same pattern as Slavic one (*krǫvā*).

The close parallel in the tonal correspondence and accentual mobility between the Slavic and Baltic languages has raised various research questions revolving around the following: assuming that the Balto-Slavic accentual mobility is derived from ancestral patterns, what patterns can be reconstructed; whether the paradigmatic mobility has been inherited from PIE or it is a Balto-Slavic innovation.

The research questions raised through the observation of these facts are roughly on the tonal correspondence among the (Balto-)Slavic languages, and on the origin of the accentual mobility. In fact, the acute/non-acute contrast and the stress patterns of inflectional paradigms are interrelated. In addition, there are various opinions and approaches on these problems. The different approaches and theories are often called "(Balto-Slavic) accentological schools." In what follows, the research history and how these accentological schools have emerged are presented.

Baltic		Slavic		
Lithuanian falling tone (bimoraic nucleus; Ń)	Latvian sustained tone (Ŵ)/broken tone (Ŧ)	Old Prussian rising tone ¹ (Ŵ)	BCMS short falling tone	Slovene long rising tone
<i>bíti</i>	<i>bít</i>	<i>boūt</i>	<i>bíti</i>	<i>bíti</i> 'to be'
<i>dáti</i>	<i>duēt/duēt</i>	<i>(dātwei)</i> ²	<i>dāti</i>	<i>dāti</i> 'to give'
<i>vřna</i>	<i>vřna</i>	<i>(vřna)</i> ³	<i>vřna</i>	<i>vřna</i> 'crow'
<i>vienas</i>	<i>viēns</i>	<i>aīnan</i> 'one'	—	—

¹ Recent studies (e.g., Rinkovičius 2015) show that the inconsistent use of macron on the supposedly acute diphthongs indicates that the phonetic reality may not have been a rising tone. However, the traditional terminology is employed in this table, as the phonetic detail is yet unclear.

² A macron on a monophthong in Old Prussian is ambiguous for tones.

³ Tone is not attested.

Baltic		Slavic		
Lithuanian rising tone (bimoraic nucleus; Ŧ)	Latvian falling tone (Ŧ)	Old Prussian falling tone (Ŧ)	BCMS long falling tone	Slovene long falling tone
<i>drāgas</i>	<i>drāgs</i>	—	<i>drāg</i>	<i>drāg</i> 'friend'
<i>gėišdėica</i>	<i>(gāidėic)</i> ¹	<i>gēide</i> 'wait'	—	—
<i>svėišgas</i>	<i>svėigs</i>	<i>svaygis</i> (tone unattested)	<i>svēg</i>	<i>svēg</i> 'now'
<i>vilkas</i>	<i>vīks</i> 'wolf'	<i>wilkā</i> ²	<i>vūk</i>	<i>vōk</i> 'wolf'

¹ Latv. *gāidās* is in a different word formation (causative) from that of Lith. and OPru. forms (y/e-stem).

² Tone is not attested in Old Prussian.

Mobile Paradigm

	BCMS (Čak. dial.)	Ru.	Lith.	Latv.
Sg. nom.	<i>gorǎ</i>	<i>gorá</i> 'mountain'	<i>gavė</i> (s)	<i>gavva</i> 'head'
gen.	<i>goré</i>	<i>gorá</i>	<i>gavės</i>	<i>gavvas</i>
dat.	<i>gorī</i>	<i>goré</i>	<i>gávai</i>	<i>gávai</i>
a cc.	<i>gōru</i>	<i>gorpy</i>	<i>gávų</i>	<i>gávū</i>
instr.	<i>gorīn</i>	<i>gorpō</i>	<i>gávū</i>	<i>gávū</i>
loc.	<i>gorī</i>	<i>goré</i>	<i>gávųjė</i>	<i>gávū</i>
Pl. nom.	<i>gōre</i>	<i>gorpē</i>	<i>gávōs</i>	<i>gávōs</i>
gen.	<i>gōr</i>	<i>gorp</i>	<i>gávųj</i>	<i>gávū</i>
dat.	<i>gorān</i>	<i>gorpē</i>	<i>gávōms</i>	<i>gávūm(s)</i>
a cc.	<i>gōre</i>	<i>gorpē</i>	<i>gávōs</i>	<i>gávōs</i>
instr.	<i>gorāmi</i>	<i>gorpēmu</i>	<i>gávōmīs</i>	<i>gávūm(s)</i>
loc.	<i>gorāh</i>	<i>gorpēx</i>	<i>gávōjė</i>	<i>gávūš</i>

Nabor črk in mešanje različnih pisav ne predstavljata ovir niti za spletno izdajo, kot je razvidno na posnetku zaslona Enciklopedije kitajščine.

BRILL

BrillOnline Reference Works

BrillOnline.com

[Home](#) > [Language and Linguistics](#) > [Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics](#) > Hohhot, The Language of

Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics

Hohhot, The Language of

(4,125 words)

Hohhot is the provincial capital of Inner Mongolia Autonomous Region. It is a second-tier city with a population of 1,980,774 in the central urban area and 2,866,615 for the prefecture as a whole (all population figures from 2010 census) (NBS). The largest ethnic groups are Hàn 漢 (84.79%), Mongol (11.51%), Huí 回 (1.92%), and Manchu (1.39%), while all others add up to less than 0.4% (urban districts only). The name of the city is [xox χot^h] 'Blue City' in Mongolian, written *Kökeqota* (ᠬᠣᠬᠡᠴᠣᠲᠠ) (Traditional) or *Khökh khot XӨx xOT* (Cyrillic). The current official Chinese name, transliterated from the Mongolian, is Hūhéhàotè 呼和浩特, sometimes nicknamed Hūshì 呼市 'Hū-town' or Qīngchéng 青城 'Blue City'.

Article Table of Contents

[1. HISTORICAL FORMATION OF JĪN-SPEAKING GROUPS IN HOHHOT](#)

[2. CHARACTERISTICS OF HOHHOT JĪN](#)

[3. THE P.R.C.-ERA INFUX OF MANDARIN AND MONGOLIAN SPEAKERS](#)

[4. CONTACT BETWEEN CĪDĪHUÀ AND PŪTŌNGHUÀ: THE FORMATION OF "HŪPŪ"](#)

[5. MONGOLIAN IS SPEAKING IN](#)

Izbor avtorjev

jKar zadeva izbor avtorjev, nam je na začetku založba predlagala, naj iščemo avtorje med znanci v stroki in njihovimi študenti. Tako smo tudi začeli, vendar se je kasneje nekako samoumevno izoblikovalo mnenje med uredniki, naj poiščemo, če se le da, vodilnega strokovnjaka za vsako temo. Prvi članek, ki smo ga naročili, je napisala novopečena doktorica indoevropskega jezikoslovja Yoko Yamazaki, ki je prav pred tem iz iste teme »Šole baltoslovanske akcentologije« ubranila disertacijo na Stockholmski univerzi. Ta blesteči članek in njegove redigirane različice so nastali v dialogu s

splošnim člankom o slovanski akcentologiji izpod peresa izkušenega raziskovalca in indoevropceista Mateja Kapovića z Univerze v Zagrebu. Primer tega, ko smo za avtorja skušali najti prvaka na določenem področju, bi bil imenitni profesor Igor Meljčuk, upokojeni profesor z Montrealske univerze. Ta je svoj sicer genialni članek o teoriji *smysl' ↔ tekst* samoumevno napisal v prvi osebi in s terminologijo, ki bi bila predvsem razumljiva specialistom. Slednje smo popravili, z dovoljenjem avtorja in s sodelovanjem kolega, ki je bil pripravljen besedilo pripraviti za, recimo, povprečnega bralca enciklopedije. Profesor Meljčuk, naj dodam, je naš predlog sprejel elegantno in s prefinjenim smislom za humor.

Velika prednost Enciklopedije je prav njena večkulturnost. Dobivamo članke z različnih zornih kotov, iz različnih šol z več pristopi in po moji vednosti bomo prvič predstavili pestrost samoniklih šol na sistematičen način za angleško beroče bralce. Že po naravi stvari se tak projekt razlikuje od velike večine znanosti, ker znanje nastaja v več različnih jezikih, predvsem slovanskih. Kot vemo, se znanost v sodobnem svetu piše pretežno v dominantnih jezikih, ki niso nujno tudi prvi jezik znanstvenikov. V preteklih stoletjih so bili to latinščina, francoščina ali nemščina, danes – pa naj smo s tem zadovoljni ali ne – je to angleščina. Samoumevno je, da smo vedno v nevarnosti, da se informacije izkrivljajo ali deloma izgubljajo.

Torej je za uredništvo precejšen izziv, da pretvorimo članke v razumljiva angleška besedila ob čim manjši izgubi informacij. Pogosto se zgodi, da za določeno ožje področje dobesedno ni človeka, ki gladko piše v angleščini. Tak problem je na primer s temo »Uralska šola onomastike, etimologije in etnolingvistike«, ker se njihov strokovni krog pogovarja in piše predvsem v ruščini. V tem primeru sem angažiral študenta, ki lahko v angleščini sestavi koherenten članek iz rusko napisanega gradiva, ki so nam ga priskrbeli kolegi iz Jekaterinburga.

Kako je strukturirana Brilllova enciklopedia in kaj bo v njej?

Za splošno predstavo projekta lahko navedem nekaj podatkov. Kot sem že omenil, naj bi bil obseg celotne enciklopedije približno poldrugi milijon besed, pri čemer ne štejemo bibliografije. V tiskani izdaji naj bi bili štirje zajetni deli.

- Predvideno je več kot 500 gesel.
- Članki so dolgi od sedemsto petdeset do 8 tisoč besed, povprečno okrog 3.000 besed.
- V načrtu projekta smo določili 13 tematskih sklopov:
 1. Slovanski jeziki: njihova struktura in zgodovina
 2. Teoretični pristopi
 3. Fonetika in fonologija
 4. Morfosintaksa
 5. Leksika, onomastika
 6. Leksikografija
 7. Besediloslovje in pragmatika
 8. Diahronija in diatopija

9. Pisave in pisno izročilo
 10. Sociolingvistika
 11. Jezikovni stiki, arealna lingvistika in večjezičnost
 12. Usvajanje jezika
 13. Meddisciplinarne in posebne teme
- Do zdaj imamo avtorje iz 28 držav. V tabeli so upoštevani le pridobljeni članki do konca maja letos. (Teh je malo več kot 250.) Prešteti so članki in ne avtorji, se pravi, če je avtor prispeval 5 člankov, »država« dobi 5 točk. Ker nas zanima, kje so najmočnejši centri slovanskega jezikoslovja, sem upošteval države, kjer so avtorji zaposleni in ne od kod prvotno prihajajo. Ne bi nas smelo presenetiti, da je večina avtorjev iz Rusije in Nemčije. Sledijo ZDA, Češka republika in Poljska. Dobro so zastopane Hrvaška, Slovenija, Srbija, Švica, Kanada in Avstrija. Seveda te številke do neke mere kažejo tudi na posebnosti uredniške ekipe in kje imamo znance in sodelavce. S to preprosto analizo pa smo tudi ugotovili, da smo spregledali znanstvenike npr. v Franciji, Italiji in Ukrajini, kar bomo načrtno popravili v novi fazi iskanja avtorjev. V resnici smo to že začeli popravljati potem, ko sem sestavil tale nagovor.

Država	Št. člankov
Nemčija	44
Rusija	44
ZDA	29
Češka	20
Poljska	17
Hrvaška	14
Slovenija	9
Srbija	9
Švica	9
Avstrija	8
Kanada	8
Finska	5
Nizozemska	5
Velika Britanija	5
Belorusija	3
Japonska	3
Norveška	3
Belgija	2
Izrael	2
Latvija	2
Nova Zelandija	2
Švedska	2
Bolgarija	1
Črna gora	1
Estonija	1
Italija	1
Malau	1
Slovaška	1

Najprej smo začeli graditi osnovno znanje kot temelj za nadaljnje, podrobnejše članke. Tako imamo pod streho npr. članke o stándardnih jezikih, o primerjalnem rekonstruiranju praslovanskega jezika in zgodnji zgodovini slovanskih jezikov. Blesteče preglede imamo na primer v naslednjih člankih:

- Razmerje med indoevropsčino in slovanskimi jeziki - Ranko Matasović (Zagreb)
- Baltoslovanščina - Rick Derksen (Haag)
- Prvotna domovina in razselitev Slovanov - Johanna Nichols (Berkeley)
- Etimologija - Marko Snoj (Ljubljana)
- Kanonična stara cerkvena slovanščina - Roman Krivko (Moskva)
- Stara cerkvena slovanščina v poznejših rokopisih - Elias Bounatirou (Bern)

Tako široko zastavljeno delo nam omogoča zbirati tudi vzporedna poročila o zgodovini in trenutnem stanju raziskav o jezikovnem stiku s slovanskimi jeziki. V postopku sestavljanja zaznavamo središče in obrobje stroke. Iz teh člankov je razvidno, da ostaja še veliko nedodelanega, ker avtorji pogosto omenjajo negotovost glede posameznih rešitev, odprta vprašanja ali izražajo potrebo po nadaljnjih raziskavah.

Dober primer tega, kje je obrobje našega znanja o slovanskih jezikih, so članki o jezikovnem stiku.

Thematic group	Entry	Author 1	Author 2
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Contact Linguistics and Slavic	Kuteva, Tanja	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Inter-Slavic contact	Rabus, Achim	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Balkan convergence area	Victor Friedman	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Habsburg convergence area	Thomas, George	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Baltic-Slavic-Finnish convergence area	Timberlake, Alan	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Albanian and Slavic	Ylli, Xhelal	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Baltic languages and Slavic in contact	Kozhanov, Kirill	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Germanic and Slavic Contact: Grammatical Effects	Berger, Tilman	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Germanic and Slavic: Lexicon	Newerkla, Stefan Michael	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Greek and Slavic (in contact)	Ligorio, Orsat	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Iranian and Slavic	Blažek, CSC., prof. RNDr. Václav	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Mongolic and Slavic	Gruntov, Il'ja	
		Boček, vit	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Romance and Slavic		
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Romanian and Slavic	Dorin Uritescu	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Istoromanian	Vrzić, Zvezdana	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Siberian Languages and Russian	Natalya Stoynova	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Turkic languages and Slavic	Dybo, Anna Vladimirovna	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Balkan Slavic and Balkan Turkish	Prof. Dr. Julian Rentsch	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Uralic and Slavic	Kallio, Petri	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Yiddish and Slavic	Kleiner, Jurij Aleksandrovich (	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Romani and Slavic	Kozhanov, Kirill	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Substrata in Slavic Languages	Klemenčič, Simona	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	PALAEO-BALKAN LANGUAGES AND SLAVIC	Ligorio, Orsat	
11. Language contact, areal linguistics, and multilingualism	Language Loss: Czech in the Diaspora	Cope, Lida	

Predvideni ali že pridobljeni so tudi članki o raznih zgodovinskih obdobjih v okviru večjezičnih držav, na primer: [Slovanski jeziki] v Ósmanskem cesarstvu, v Habsburški monarhiji in v okviru prve in druge Jugoslavije. Članki obravnavajo sociolingvistični in pravni status jezikov v teh strukturah. Pri nekaterih razmeroma dobro vemo, kako izgleda jezikovni stik, npr. med germanščino in slovanščino, pri drugih pa ne, npr. med paleobalkanskimi jeziki in slovanščino.

Ko smo že pri človeškem rodu, naj omenim, da sem še kako vesel interdisciplinarnih gesel, kot sta članka o genetiki in arheologiji v zvezi s slovanskimi jeziki. V članku o genetiki in slovanskih jezikih smo priča bliskovito hitremu razvoju stroke, ko — v primerjavi z dognanji izpred nekaj let — lahko s presenetljivo natančnostjo govorimo o deležu genetičnega sorodstva v določeni populaciji. Z novimi ugotovitvami lahko skupaj z primerjalno lingvistiko podpremo, prilagodimo ali izpodkopljemo

prejšnje domneve o substratih, stiku itn. Za arheologijo prvotne naselbine Slovanov smo pred kratkim angažirali Olega Petrauskasa in druge arheologe z Oddelka za Zgodnje Slovane na Inštitutu za arheologijo Ukrajinske akademije znanosti.

Manjka nam še avtor za arheologijo slovanskih migracij.

Enciklopedija prinaša tudi obetavne pregledne članke o slovanski toponomastiki, antroponimiji, patronimiji, prebivalskih in vodnih imenih. Avtorja slednjih dveh sta kolegica Alenka Šivic-Dular in kolega Matej Šekli.

Bolj na obrobju tradicionalnega zanimanja so predvideni članki o parajezikovnih sredstvih, Braillevi /brajevi/ pisavi v slovanskih jezikih in slovanskih znakovnih jezikih za gluhe. Za te še iščemo primerne avtorje in zelo vesel bi bil kakršnega koli nasveta.

To bi bilo nekaj podrobnosti o sestavljanju enciklopedije in čas je, da sklenem svoja razmišljanja o današnji temi:

Sklep

V kategorijo »obupa« iz izposojenega naslova moje razprave bi uvrstil naslednje izzive. Seveda s tem ne mislim, da bi morali biti zaradi njih zares obupani, pač pa menim, da se je z njimi treba ustvarjalno soočiti in ukrepati. To so:

- Pritisk poslovnega sveta, ki zmanjšuje prostor za humanistiko in pridobivanje novega znanja kot temeljne človeške vrednote.
 - S tem v zvezi se moramo boriti z rastočim trženjem s plodovi raziskovanja.
 - To trženje se izraža tudi v zmanjševanju sredstev za dostop do znanstvenega komuniciranja v strokovnih revijah in priročnikih, ki se nahajajo za plačljivimi zidovi (paywalls).
- Vsaj v ZDA se soočamo z upadajočim zanimanjem za slovanske jezike, kar je povezano s percepcijo študentov, da so manj vredni za njihove možnosti za zaposlitev. To je spet povezano z mišljenjem, da je izobrazba samo orodje industrije.
- Sprašujem se, če v trenutku, ko pospešeno pripravljamo vrsto obsežnih priročnikov o slovanskih jezikih, morda slútimo, da bodo v bodočnosti le muzejskega zanimanja?

V kategorijo »zanosa« lahko štejem:

- Omenjeni priročniki predstavljajo tudi mejnik v zgodovini študija slovanskih jezikov, ko lahko celostno ocenimo, kaj je bilo doseženo v stroki od začetkov 19. stoletja do danes. Ta mejnik morda ne pomeni, da postaja slovansko jezikoslovje muzejska vrednost, pač pa je to le trenutek, ko se lahko ozremo nazaj na doseženo in presódimo, kakšne naj bodo prioritete za prihodnost stroke.
- Slavisti mlade generacije so zares kakovostni, četudi so razpršeni po oddelkih in programih, ki niso nujno posvečeni slavistiki.

- Prepričan sem, da bo Brillova enciklopedija, glede na obseg dela in sposobnosti, vložene v prispevke, doslej ne samo najobsežnejše, temveč tudi najbolj tehtno in izčrpno delo o slovanskih jeziki in jezikoslovju

In s temi optimističnimi mislimi bi svoje današnje predavanje zaključil. Iskreno se vam zahvaljujem za pozornost.

Graphic design on t-shirt: Claire Hammack, U. of Kansas